

Dokumentati3n: *Indberetninger fra Sysselmændeme ifølge Amtsordre af 23. November 1830.*

Dokument-referenca:

Guttesen, R. edit. (2009): **Norderøer Syssel 1877-1903. Indberetninger fra Sysselmændeme ifølge Amtsordre af 23. November 1830.** Føroya Landsskjalasavn. Internet dd.mm.aa.: www.History.fo

Legg merki til, hendan referencan er bert galdandi fyri Norðoya Sýslu í nevnda tíðarskeiði. Hinar sýslurnar refererast uppá sama máta. Sýslunøvnini eiga at skrivast á donskum, soleiðis sum siður var tá og sum skjøluni vísa.

Dokument-søga

- **Specifikati3n av dokumentunum.**

Tað var nokkso stutt eftir at Amts-skipanin var farin at virka í Føroyum, og harvið fyri fyrstu ferð ein centraladministrati3n ella miðfyrising skuldi byggjast upp, at Amtmaðurin Fr. Tillisch sendi ein bræv til allar sýslumenn í landinum, endurgivið í hesum savni sum: Amtsordren af 23. November 1830.

Amtmaðurin vildi hvørt hálvárið hava nágreiniliga innmelding um støðuna úti í landinum. Tað skuldi vera eftir einari fastari dispositi3n, sum í høvudsheitum snýr seg um 1: Heilsustøðuna, 2: Vinnulívið, 3: um nakað óvanligt var hent, óskil, lógarbrot, men eisini um uppfinnilsir og annað nýtt. Skjøl í Amtsarkivinum vísa, at hesar sýslurapportir blivu samanskrivaðar og sendar til hægsta myndugleika í Keypmannahavn.

Áðrenn hetta tiltak var sett í verk, hevur verið eitt eitið av innmeldingum um støðuna í sýslunum. Hetta hendi í politi-protokollunum, men har var mest skrivad um sakir og lógarbrot. Meldingarnar um ta almennu støduna var ógvuliga lítið upplýsandi ella informativ.

Tí meti eg Amtsordran frá 1830 og tær fylgjandi innmeldingarnar at vera eitt risa framstig, og eitt tekin um, at tað almenna, tann nýggja central-administrati3nin, er farin at virka fyri samfelagsligari menning.

Ógvuliga ymist er, sum sýslumenninir skriva. G. Effersøe og H.C. Müller í Suðuroy og í Havn eru stutturðaðir, summatíðir í so fámæltir. Danielsen í Eysturoynni hevur nógv at siga frá, og er í støðum eisini analyserandi. Ein ber tó av øllum, nevniliga Oliver Effersøe, sum avloysir pápan. Hann skrivar langar á sera áhugaverdar frágreiðingar uppá nógvar síður, og fer langt út um tað avmarkaðu dispositi3nina, sum lá í Amtsordranum. Men allir sýslumenn tykjast at vera nærlagdir og pligtuppfyllandi.

- **Lokalisering og lýsing av original-dokumentum**

Høvuðsdokumentini ligga sum innkomin skjøl í Amtsarkivinum. Hetta eru leys ørk, og tey liggja heldur spjadd. Men júst árinum umleið 1875 til 1905 liggja samlaði í einari eskju ella pakka (savnsnummar: xxx xxx xxx)

- **Sekunder dokument**

Høvuðsdokumentini liggja í Amtsarkivinum, hagar sýslumenninir regluliga sendu tey. Men teir høvdu eitt kopi liggjandi eftir. Soleiðis ber til at finna kladduna til ella kopi av dokumentinum í sýsluarkivinum, antin sum leys ørk, ella innskrivaði sum sendur postur í brævabókina.

- **Hvør hevur samlað og transkriberað til útgávuna á History. fo**

Undirritaði Rolf Guttesen hevur reinskrivað eftir fotokopium, sum Landskjalasavnið hevur tikið og latið mær. Samlingin, ið fyrst var lødg út, tíðarskeiðið ca. 1876-1903, var reinskrivað fyrst í 2006. Nú í mai 2009 havi eg rættað uppá uppseting og koyrt alt í gjøgnum við stavikontrol. Men feilfrítt verður tað helst ongantíð. Mail-adressa: rg@geo.ku.dk

- **Princippir fyri reinskrivingina.**

- Princippið hevur verið at reinskriva alt tilfarið uttan nakrar broytingar. Orð fyri orð og bókstav fyri bókstav. Uttan mun til um stavihátturin er óvanligur ella løgin.
- Tó er ó ella ö endurgivið sum ø av praktiskum grundum.
- Í støðum er skriftin so kám, ella okkurt er slitið burtur; hetta verður endurgivið við ...
- Er okkurt orð, sum er ólesiligt ella ikki gevur nakra meining, so er sett eitt ? hjá.
- Eg havi ovast á hvørjari síðu sett eina yvirskrift inn, sum lætt og greitt tíðarfestir skjalið. Til dømis. *Sommer 1889*, ella *Vinter 1889-90*.
- Til at skriva tær nógvu føstu vendingarnar, sum koma fyri, havi eg í støðum brúkt funktiúnina 'autocorrect' á computaranum.
- Reglur ella orð, sum hava undirstriking í originalinum, hava ta eisini í transkriberingini.
- Men reglulongdin er redigerað, soleiðis at stuttu reglurnar á hondskrivaðu dokumentunum, her eru skrivaðar heilt út.
- Hvør innmelding hevur ein fastan inngang, sum at kalla er tann sami á hvørjum ári. Eg havi í støðum brúkt kopi-funktiúnina, men tó roynt at fylgja originalinum tætt. Hann er ikki tikin við í Norðoya-tilfarinum. Nakað informatiós-innihald verður ikki mist av tí.

Dokument-viðgerð

Dokumentini eru brúkt og nakað av tilfarinum er viðgjørt í hesum greinum

- Guttesen, R (2003): Animal production and climate variation in the Faeroe Islands in the 19th century. *Danish Journal of Geography* vol 103-1: pp 81-91.
- Guttesen, R (2005a): *Fiskens betydning som ernæringskilde på Færøerne i første halvdel af 1800-tallet*. pp 103-115 in Mortensen, A. red: Fólkkaleikur. Tórshavn.
- Guttesen, R (2005b): "*Týskar klupmar og franska sós*". *Omkring kartoffelens udbredelse på Færøerne i 1700- og 1800-tallet*. pp 153-164 in Marnersdóttir, Cramer, J. og Johansen, A.: Eyðvinur. Tórshavn
- Guttesen, R. (2009, forthcoming): *Veðurlag, framleiðsla og fólkatál í 1800-talinum og fyrr*. Bók verður útgivin av Føroya Landskjalasavni. Tórshavn.

Vinarliga

Rolf Guttesen: 19. mai 2009